

TIENG-DAN

Chánh-Phủ kiêm Chủ-định: HUYNH-THỐC-KHANG. Chủ-định: TRẦN-DINH-PHIÊN.

La Voix du Peuple. Mỗi tuần xuất-bản hai kỳ; thứ tư và thứ bảy.

DEPOT LEGAL No 2/913

BÀO-QUÂN số 173, đường Sơn, Hanoi. Giá-thuở mỗi số 30. City-Tháp: TELEGRAPH 573.

Cái đá qua không kéo lại được.

GIÁ BÁN. Bảng giá bán theo số lượng: 1 số 100, 1 số 200, 1 số 300, 1 số 400, 1 số 500, 1 số 600, 1 số 700, 1 số 800, 1 số 900, 1 số 1000.

CÁI ĐÁ QUA KHÔNG KHI NÀO TRỞ LẠI

Thời gian đi tới, hoàn cảnh đời sống, mà bao nhiêu cái đá trên đời sống của loài người, lần lượt cứ theo thời gian mà chìm xuống dưới đất cát, mà những cái chính 5, 10 năm trước, còn qua lại trong nỗi mỗi người mà về mặt thực tế, cũng không kéo lại được. Nói cho rõ hơn là cái "chết" hôm qua với cái "chết" đời Bảng cổ, cũng là một quá khứ cả.

Kết quả cái án giết Phó-tổng Phụng

Hôm 29 Octobre, tòa Nam-An Thái bình đã đem xử vụ mấy người can vô tội gia đình Phó-tổng Phụng ở làng Dương Liễu, phủ Kiến Xương (Hắc-thị), vụ người này những nhiều, gây ra thù oán với họ Bái, họ không chịu nổi (T. Đ. đ. đ. đ. đ.).

CHUYÊN ĐỜI

Tôi khuyên Ưng, Tướng. Theo tin đăng ở số báo trước về số báo này về vụ ám sát Nam-kinh, chúng ta thấy ai cũng nói Ưng-Vệ bị một người quốc gia nhà nghề bắt... Ưng-Vệ... là ai nữa. Đó, cái chết là tại chỗ này.

Cả người coi ngai rằng Ưng-Vệ trong khi còn làm lãnh tụ cách mạng ở ngoại quốc, đã từng phen cho nhiều người vào tù, phen cho nhiều người vào tù, phen cho nhiều người vào tù...

CHÍNH-PHỦ A PHÂN KHANG

Chánh-Phủ kiêm Chủ-định: HUYNH-THỐC-KHANG. Chủ-định: TRẦN-DINH-PHIÊN.

CHIẾN TRANH A-Y

QUÂN Y TIẾN SÁP KHỜI THẾ CÔNG. Về Paris 30 Oct. - Quân Y ở Somalie phía rìa làm hai đoàn: một đoàn thì giữ vào Oued Chabelli, một đoàn thì đi về hướng Garambet rồi là đường vào quận Harrar. Milla Callife và Chilian mà hiện quân Y tiến đến là rất yếu kém vì các con sông chảy về Oued Chabelli đều gặp chướng ngại. Quân Y sẽ gặp các chiến binh ở ngoài thành phố đối với dân bán xứ. Mỗi chiến binh có các gia đình đi theo ở bên họ. Các nỗ lực được giải phóng sẽ đi giữa người Y sẽ chống cự lại rất hần hần, vì sự chú ý của người Y-dân địa phương.

QUÂN A VAY THANH ADJOUA. Addis-Abeba, 30 Oct. - Phiến vương Seyoum và Kessa chỉ huy 200.000 quân A có sức vây thành Adona và Adigrat, các cố gắng để quân khác chưa biết của ai thì lại bao vây Makalé và có sức cắt các ngã đường.

QUÂN Y Ở MOUSSA ALI. Addis-Abeba, 26 Oct. - Quân Y ở Moussa Ali có đến 15.000, phần nhiều là quân bán xứ do Nguyên soái Marriotti chỉ huy. Cuộc xung đột giữa các quân Y như sau: quyết định được, vì khi trời và địa thế không thuận lợi. Nguyên soái Marriotti sẽ chỉ huy về hướng bắc xa, và có lẽ sẽ ở Makalé.

BÌNH THUẬT NGƯỜI A. Addis-Abeba, 31 Oct. - Quân của Phần vương Seyoum đã đóng lại tại Geraletia.

Vụ ám sát ở Nam-kinh

Ưng-tính-Vệ và nhiều yếu nhân Tàu bị trọng thương. Shanghai 1er Nov. - Khi khai hội Quốc dân đảng ở Nam-kinh, Ông Ưng-Vệ bị trọng thương vì hành chính và ngoại giao, đã bị báo một phát vào ngực.

Tại kinh thành trước đã mua rất nhiều, hơn một năm. Nếu vậy có thể mua được vậy thì báo Y cũng khó biết tiền của.

TẠI VÙNG MOUSSA-ALI

QUÂN Y BỊ BẠI. Addis-Abeba, 2 Nov. - Tàu bay Y vẫn có bay trên vùng Moussa Ali để tìm các đoàn quân A để giao chiến với quân Y trong mấy ngày nay.

Cuộc đấu xảo tư lự rất lớn tại Hà-dông

Một tuần lễ, kể từ ngày 19 Octobre, tại Hà-dông (Bắc-kỳ) có cuộc đấu xảo tư lự rất lớn.

3.500 NGƯỜI CHẾT VÀ BỊ THƯƠNG. Addis-Abeba, 31 Oct. - Có tin cho hay rằng mấy ngày nay tại Ogden và một số là ở gần Oual Oual có xảy ra nhiều trận đánh nhau rất kịch liệt. Quân A có sức đánh Oualouma mà về hiệu. 35 người chết và bị thương kể đến 3.500.

HỘI-ĐỒNG CHÁNH-PHỦ SẾ HỢP

Hội đồng chánh phủ sẽ họp kỳ thường niên tại Hanoi vào ngày 3 Decembre sắp tới.

BẮT QUÂN PHÂN GIẢN

Harrar, 1er Nov. - Từ trường Ahmad Massa mới tháng mai đã được A hoàng gần bị bắt, tiếp tay giải về Harrar cùng 12 người Somali khác ở Garambet đến. Các người này bị cáo về tội, phân giản.

THI-HÀNH PHƯƠNG-PHÁP TRUNG-PHẬT

Genève, 1er Nov. - Bản thông kê của thí sinh thi học sinh về việc thi hành pháp luật pháp của Pháp. Theo thống kê của Hội Quốc-Liên đã nhận được, như sau: 56 người chịu cầm bút khi thi; 49 người nhận thi hành phương pháp kinh tế; 38 người nhận giữ bút khi thi.

DỰ LỰAN Ở Ý VỀ CUỘC TRỪNG-PHẬT

Rome 1er Nov. - Ý vẫn dự bị chống lại phương pháp trừng phạt. Các đảng viên của lập hiến thì đọc quyển khác. Dự án của người Ý qua quyết định của Hội đồng Thượng Viện và Đại tướng Tebano Chính Mice chủ phương hành chính cũng đều bị thương. Tại Nam-kinh đã thiệt quá nhiều.

CHÍNH-PHỦ A PHÂN KHANG CÁC TIN TỨC CỦA Y

Addis-Abeba, 2 Nov. - Chánh phủ A phân khai các tin tức của những phương tiện Y và Adigrat nói rằng quân Y có tiến một cách ầm ầm không báo động.

Thuyền đắm

57 người chết mà mới mới được trên 30 xác. Về rồi, 80 người vừa đắm ở ngoài biển ở ba làng Trục-cát, Cát-khê và Cát-by, tổng Trục-cát, tỉnh Kiến-an (Bắc-kỳ) cùng nhau thuê thuyền Nguyễn-dân-Chân để chèo ra Đình-vũ đảo của.

Hiện đã vớt được trên 30 tử thi kể bị nạn, còn thì chưa thấy ở đâu. Thân nhân những người bị thiệt, đương đón các cửa sông để vớt xác.

Nên trách phong-hóa cũ hay trách người con?

(Nhân chuyện con trai nười của Lâm-Sâm, chủ-tịch chính phủ Tàu, lấy vợ Mỹ mà bị cha ngăn) Tại do kết hôn! Tại do lấy nhầm ai! gần đây nghe người ta xướng rằng, mà phải phụ học theo ông nhất là đám thanh niên. Đều đó cũng một điều Âu hóa như các điều dân quyền, tự do, bình đẳng khác.

SỮA NESTLÉ HỮU CON CHIM SỨC KHỎE CỦA TRẺ CON NHIỀU CHẤT BỔ

Bao thầu cho Chính-phủ Pháp Độc quyền bán cho các nhà thương, các nhà hộ sinh các nhà thương binh và các trường học (Lycées) & khắp Đông-Dương

Đau dạ dày, đau phòng tích đau bụng kinh niên CHỮA KHÁC NHAU... (Advertisement for stomach and menstrual pain relief)

AI MẮC BỆNH KHÓ KHĂN? KINH NIÊN? (Advertisement for women's health and medicine)

THUỐC OKASA NGƯỜI GIÀ HOÁ TRẺ (Advertisement for a medicine for the elderly)

VIỆC TRONG NƯỚC (Tiếp theo trang 2) (Continuation of news article)

Không biết lấy gì trả, ngày 17 (14-10-35), chạy đến đống Giếng Béo với quan một... (Continuation of news article)

NHÂN TẠO HUYẾT CỐ TINH BỘ THẬN (Advertisement for blood and kidney medicine)

VERRERIE LAMPISTERIE MINH - PHU 78 HÀNG - BỒ HANOI (Advertisement for glass and lamp making)

LE GOSSE SỮA (Advertisement for Le Gosse milk)

NHÂN TẠO HUYẾT CỐ TINH BỘ THẬN (Advertisement for blood and kidney medicine)

HU' KHÔNG (Advertisement for Hu' Khong brand)

Đau dạ dày, đau phòng tích đau bụng kinh niên (Continuation of medical advertisement)

Không, không đâu con... Ta hãy đi lại với các quan khách. (Continuation of news article)

Thi-văn với cô-tích nước nhà

BI SƠN (hòn bia)

Bi sơn là hòn núi cao ở dãy núi Đèo Cả...

Hòn núi này, đứng xa trông lên như tấm bia dựng...

Cụ Phan-Thanh-Giản có bài thi:

Nhất phiến cương đầu thạch, Cao huyền xuất bích liên, Phân cương Hán lập trụ...

Văn không dùng điển

(VĂN CỤ ĐÀO-NGUYỄN-PHỒ)

Trong bạn Hán học có danh vào khoảng cận đại, kỳ giả có quen biết nhiều...

đáo hăm rền mà viết ra. Dạy có hai cụ Phan-Tây-Hồ và Đào-nguyên-Phổ...

Thi cụ Tây-Hồ như câu: « Nước cũ vui lựa bư bữa tiệc... »

Nghĩ lại chỉ còn ba tấc lưỡi, Trải qua đã nát mấy bươm gan...

Văn-văn

Chơi ngày trung-cửu

Mừng chín tháng chín, buổi sáng mai, Nhấn túi thanh nhân dạo bước chơi...

Mình gầy còm, áo quần tội tã! Cũng vì sự sống ở trên đời, Hồn nào lặt đặt không thông thái...

(Độc giả ở Nghĩa Dân)

chép văn cụ Đào-nguyên-Phổ, như là câu đối của cụ. nó mới và tươi, lại có hương thú...

1) Câu đối mừng ông Trần-quí-Cáp đỗ Tân-sĩ

Ông Trần học giỏi mà thi lịch lịch mai, đi « khoa Hương mà chỉ để cái từ thi...

Khởi tử cử nhân bất tác nhi tử tử sĩ hữu dư, tề tề dương dương vô phi tạo ý.

Năng áp Hoàng-Thúc ở đình, thả áp Đặng-Văn ở hội, vinh vinh quý quý, hà tất khôi hoa.

豈做舉人不足而做進士有餘, 抑抑揚揚, 無非得意...

Há đậu cử nhân không đỗ mà đậu tiến sĩ có thừa, đề xuống nâng lên, cợt chãng lòng trẻ tạo!

Được đề Hoàng-Thúc trong đình và đề Đặng-Văn ngoài hội, vinh thừa quý tốt, lọ phải đỡ khôi khoa.

2) Câu đối mừng ông Trần... đỗ giải-nguyên khoa Bình-ngọ (1906)

Thi Hội thi chung cả nước, mà lấy đỗ tiến sĩ cả phổ bằng, độ trên 10 người...

cho ông giải nguyên khoa Hương kỳ: Đình nguyên áp nhân thiều, hương nhân áp nhân đa...

Ngo niên bát cổ sanh, Dân niên bát cổ hóa, trichi số tử, văn chương hoàn mạng bất như kim.

庭元壓人多, 鄉元壓人多, 衡此兩頭, 重力雄強應勝我...

Đình nguyên đề người ít, hương nguyên đề người nhiều, câu thử hai đầu, sức nặng hơn ta đã xếp mấy.

Năm Ngo bát cổ sống, năm Dân bát cổ chết, chậm đi ít lúc, văn chương trọn phúc chỉ ngày này.

3) Câu đối mừng ông Đào-thụy-Trạch đỗ cử-nhân

Đào-thụy-Trạch, cụ cụ Đào-dương-Tân, có văn tài, hay làm thi, Khoa trước đỗ tá tài, bài thi « tằng nại » (tằng vạ) có câu: « Uag tương tá mụ thì bô khau »...

Khoa này Đào-thụy-Trạch đỗ cử nhân, lại có người anh là Đào-nhữ-Tuyến cũng đỗ, cụ Đào tằng câu đối:

Năng thi thả năng văn, « tử phụ bô khanh », ngâm cáo chỉ đương caoh nhưt tự.

Ái huynh kiem ai độ, Hằng nga hữu muội, nguyệt cung ung tảo lý song hoàn.

能詩且能文, 秀婦呼卿, 吟雲祇當更一字, 愛兄兼愛弟, 嫦娥有妹, 月宮應早理雙環.

Hay thi hay cả văn luôn, « mụ tử gọi bà đầm », bản nháp chỉ nên thay một chữ (tức chữ « cử » thay cho chữ « tử »).

Yêu anh mà yêu đến chú nữa, à bằng có em gái, cung trăng sớm để sửa đôi vòng.

Câu đối, thi và văn từ-lạc cụ

Tục xăm hoa ở nước Anh

(Tiếp theo Phụ-trương số 843)

Lại còn mấy chuyện xăm rất thú

Bạch-cát-Đức lại nói: ông ta có một người khách hàng rất thú, là một ông già tuổi đã 70, lời hàng ông ta nhớ xăm thế nào cho sắc mặt già đó đỡ như hoa đào...

Ông ta lại kể một chuyện kỳ dị và công trình rất khó nhọc, là có một vị quan viên ở Úc-châu, sắp đi nhậm chức, tới báo ông ta xăm một bức họa đồ trên lưng mà bức họa đồ ấy lại công phu tạc, ông ta bắt đầu khởi công làm từ 7 giờ mai đến 12 đêm mới xong.

Lại còn một công trình càng khó hơn nữa, là có một anh đánh bạc nghề, đánh ở một sòng bạc nọ, anh ta trúng được số tiền to, cao hứng, tới ông ta nhờ xăm cho trên lưng những hiệu và hình bạc giấy để trưng đó để làm kỷ niệm.

Lại một việc làm mà ông ta lấy làm đão ý, là có một vị thần sĩ già tới ông ta, đưa cái đầu trục lóc tron trọn nhờ ông ta xăm cái tượng vua Henri để tế lòng yêu mến.

Nghe xăm này ở trong Nam ta thấy có làm nhiều, có ai nghĩ cách làm mới kia không? V. K. H.

Đào khi nào cũng thoát sao, mới mà tươi, như là không dùng điển hay hòa điển xưa làm điển mới như mấy câu kể trên.

Lối văn « cách tri trước mặt chữ, đầu miệng » như thi cụ Tây-Hồ, văn cụ Đào, rõ là thoát cả sao cả, mở con đường mới trong làng văn.

Ngã tác-CB

BÁ TƯỚNG MÔNG = THẾ = TÔN

(LE COMTE DE MONTE-CRISTO)

FRANÇAIS - QUOC LICH - SO TIEN - THUYET

Tác - giả : Alexandre Dumas

- 10

Dịch - giả : Nam-Son

- Tôi xin nghe theo lời quan dạy. Vinh-Pho vừa nhìn cái tàn vẫn còn y bình miêng giấy thơm, bay trên ngọn lửa, vừa nói :

- Bây giờ bức thư kia đã ra tro ra khói rồi, chỉ một mình anh và tôi biết là có nó ; nếu ai có nhắc đến có thì anh cứ chối, chối riết, thì rồi anh sẽ được tha. không chuyện gì hết.

- Xin quan cứ an tâm, tôi sẽ chối dài

Vinh-Pho tay với nắm giấy chấu, miệng nói :

Thế là được rồi, được rồi ! Nhưng ông chưa chịu rung, để rớt bởi thêm :

- Anh chỉ có một bức thư ấy thôi, phải không ?

- Dạ, chỉ có một bức thư ấy.

- Anh hãy thử đi xem.

Đấng-Thế đưa tay lên và nói :

- Tôi xin thử, chỉ có một bức thư ấy thôi.

Vinh-Pho rung chấu.

Viên Cẩm vào.

Vinh-Pho lại gần viên Cẩm, nói nhỏ ; viên Cẩm trả lời bằng cái giọng.

Vinh-Pho nói với Đấng-Thế :

Đi theo ông này.

Đấng-Thế cúi chào, và nhìn lại Vinh-Pho tỏ ý cảm ơn, rồi bước ra.

Cửa phòng đóng lại, thì Vinh-Pho tá xiêu trên ghế dựa.

Sau một hồi, ông nói lầm bầm trong miệng :

- Trời ơi ! Nếu quan Bồi-tâm nhà vua có mặt ở Mai-xây đây, nếu quan thăm-vấn được gọi đến thử ta, thì ta còn gì nữa ; và cái giấy, cái giấy quý quái ấy sẽ đưa ta xuống hầm rồi còn gì nữa. Cha ơi cha ơi cha ngài trở mối hạnh phúc của tôi

trên đời này sao ? Tôi phải chiến đấu mãi với quãng đời quá khứ của cha hay sao ? !

Rồi thỉnh linh mặt ông ta trở nên sáng sủa, miệng lại mỉm cười :

Thế chứ ! phải, thế chứ, cái thơ ấy đáng lẽ bại ta, có lẽ lại sẽ làm cho ta giàu cũng nên. Vinh-Pho ! gắng lên, gắng lên đi !

Thế rồi quan quyền Bồi-Tâm ta mở cửa đi ra, đi thẳng đến nhà vệ-hồn-thế của ông.

VIII

Thành-trì Đíp (D'if)

Đi ngang qua phòng ngoài, viên Cẩm ra dấu cho người Sen-dầm, một người đứng phía tả, một người đứng phía hữu Đấng-Thế, bảo đi theo ; người ta mở cái cửa thông qua phòng quan Bồi-tâm với tòa án, đi theo mấy dãy hành lang tối mờ, tới đến rồi đi ngang qua đó cũng sinh sợ, dấu trong mình không có cơ gì phải sợ.

Phòng của ông Vinh-Pho thông với tòa án, tòa án thông với lao tù, cái nhà tối tăm, đối diện với lầu chuông Ai-cuông (Accoules).

Đi quanh đi quẹo theo đường tối ấy một hồi, Đấng-Thế thấy một cái cửa. Viên Cẩm lấy một cái búa sắt đập ba cái thật mạnh vào cửa, mà Đấng-Thế xem như là đập vào tim của chàng ; cửa mở toang ra, hai người sen-dầm đẩy chàng vào. Chàng dự dự không muốn bước vào ; chàng vừa bước qua cái cửa ấy, thì cửa đóng lại ngay. Chàng phải thở một hơi không khí khác, hơi hám nặng nề : chàng ở tù !

Người ta lại đưa chàng vào trong một căn phòng khá sạch, nhưng có

song sắt và khóa khiến cần thận ; bây giờ chàng mới bớt sợ hãi, và chẳng những lời dụ ngọt của quan quyền Bồi-tâm còn vắng vắng bên tai chàng : chàng còn nuôi mối hy-vọng.

Khi Đấng-Thế vào lao, là đúng 4 giờ. Như đã nói trước kia, hôm ấy là ngày mồng một tháng ba. Đấng-Thế vào lao đầu được một chốc là trời tối.

Mắt không thấy được nữa, Đấng-Thế ngồi im lặng tai nghe. Nghe một tiếng động gì, chàng cũng tưởng người ta đến thả chàng ra, nên vội vã chạy lại cửa dóm ; nhưng tiếng động ấy đi về cửa khác, lần lần xa, rồi tắt bật, chàng lại ngã phịch trên bề xi-măng.

Sau cùng, vào khoảng 10 giờ tối, lúc Đấng-Thế đã gần ngã lòng, thì có tiếng động nữa ; tiếng động này chàng nhận là đi về phía phòng giam của chàng. Mà quả thật, tiếng chun đi ngừng trước cửa phòng giam chàng ; kể tiếng thia khóa vận, rồi hai cánh cửa mở ra, hai ngọn đuốc dọi ánh sáng vào.

Đấng-Thế nhìn ra, thấy 4 người lính sen-dầm mang súng và lưỡi lê sáng giới.

Chàng bước tới hai bước và hỏi :

- Các ông đến tìm tôi phải không ?

Một người lính sen-dầm trả lời :

- Ừ.

- Theo lệnh quan quyền Bồi-tâm của đức vua phải không ?

- Tuồng như phải.

- Vậy, tôi xin đi theo các ông.

Tin rằng Vinh-Pho cho đến tìm chàng, Đấng-Thế không sợ sệt gì hết ; chàng bước tới, tinh thần rất tỉnh táo, bộ đi rất tự do, bước thẳng

vào giữa mấy người lính.

Ở ngoài ngõ nhà lao tù, một chiếc xe hơi chực sẵn, trên đã có anh lái xe và một người ngồi nữa.

Đấng-Thế hỏi :

- Chiếc xe hơi này có phải chờ tôi không ?

Một người lính sen-dầm trả lời :

- Chờ mãi đó, lên đi !

Đấng-Thế còn muốn nói thêm nữa, nhưng cửa xe đã mở, lại như có bàn tay đẩy sau lưng chàng ; chàng không thể mà cũng không muốn chống cự, nên vào xe, ngồi giữa hai người lính sen-dầm ; còn hai người lính sen-dầm nữa thì ngồi vào cái ghế dài ở phía trước. Xe mở máy chạy êm y mà ào ồ.

Bao nhiêu lỗ trống trên chiếc xe hơi này cũng có song sắt : Đấng-Thế chỉ là dờn sang nhà lao tù khác mà thôi. Nhưng nhà lao này chạy được và đưa chàng đến đâu chàng biết. Ngồi trong xe ngó qua cái song sắt chỉ rộng vừa đủ bàn tay qua, Đấng-Thế nhận biết là đi theo đường Ké-xô-ri (rue Caisserie), qua đường Thánh-lô-răng (rue Saint Laurent) và Ta-ra-mít (Taramis) mà xuống bến tàu.

Rồi chàng thấy xuyên qua hai lớp song sắt, một lớp nơi xe, một lớp ở tòa nhà gần bên, có ánh sáng.

Xe dừng, người ngồi bên anh lái xe bước xuống đi lại chỗ bót gác, kể 12 người lính Sen-dầm ra đứng sắp hàng. Nhờ có ánh sáng của mấy cây đèn nơi bến, Đấng-Thế nhìn thấy súng ống. Chàng tự hỏi :

- Họ trưng súng ống như thế để làm gì ta ?

Người kia trở lại mở cửa xe, tuy không nói một tiếng, nhưng cũng

như trả lời, vì Đấng-Thế thấy ngay giữa hai hàng rào lính, một cái đường để cho chàng đi từ nơi xe đậu xuống đến bến.

Hai người Sen-dầm ngồi nơi ghế dài phía trước, xuống xe trước ; đến chàng, rồi đến hai người Sen-dầm ngồi hai bên chàng. Cũng theo thứ tự trước sau đó, giặc nhau vào chiếc ca-nốt do một thủy-thủ nhà đoàn rút neo vào bờ. Lính Sen-dầm nhìn Đấng-Thế đi ngang qua một cách ngờ ngẩn. Chàng vào ca-nốt cũng ngồi giữa bốn người Sen-dầm ấy, còn người cùng ngồi một « bàn » với anh lái xe hơi kia thì ngồi đầu lái. Một người xô chiếc ca-nốt thật mạnh, chiếc ca-nốt ra khỏi bến.

Đầu tiên Đấng-Thế tỏ vẻ vui thú lắm, vì được hưởng cái không khí nhẹ nhàng. Không khí tối, tức là tự do mà ! Nhưng một hồi sau, chàng thở ra một tiếng ; chàng đi ngang qua trước nhà hàng Rê-dê-ri mà mới buổi sáng đó, trước khi chàng bị bắt, chàng dự tiệc đám hỏi của chàng, vui thú biết dường nào !

Đấng-Thế chấp hai tay ngưỡng mặt lên trời mà cầu nguyện.

Thuyền cứ đi lần tới, đi quá Tê-mo (Tête de Mort) đến ngang Pharo (Pharo). Đấng-Thế chẳng hiểu gì hết.

Chàng hỏi một người Sen-dầm :

- Mà các ông đưa tôi đi đâu đây ?

- Chỗ nào mà sẽ biết.

- Thì các ông cho tôi biết trước cũng được chứ

- Không, chúng tao không biết nói gì cả.

Đấng-Thế cũng có biết một ít về luật nhà binh ; hỏi bọn lính không có quyền trả lời, chàng cho là một

việc quái gở, nên làm thính không bởi nữa.

Chàng biết dần quen những tư tưởng kỳ quái : với chiếc ca-nốt như vậy, không thể đi xa được, và về phía đi tới đó, không có chỗ nào thuyền đậu được cả, nên chàng đoán người ta dẫn chàng đến một nơi nào cách bờ bến, rồi thả chàng. Chàng không bị xiềng xích gì hết, mà cũng không thấy lính phòng bị ; việc ấy, chàng cho đó là một điều tốt. Và chàng, quan quyền Bồi-tâm đối với chàng tử tế lắm, đã nói với chàng rằng miễn chàng đừng nói đến cái tên ngay hiềm Noa-Thế, thì không có gì phải sợ hết. Hơn nữa, trước mặt chàng, ông Vinh-Pho đã tự tay đốt bức thư đọc chiếc có thể làm bại chàng mà thôi.

Nghĩ thế nên chàng ngồi im, nhìn trời nước tối tăm mà mỉm.

Đi qua bên đảo Ra-ton-nô (La Ra-tonneau), đi giặc theo gần bờ biển, rồi đến ngang góc làng Cát-Tán. Đến đây, mắt Đấng-Thế rần rần hết sức dễ mà nhìn, vì đây chính là nơi Mai-thiết-Thanh ở, và chàng mơ màng như thấy trên bờ tối tăm hình dáng mập mờ của một người đàn bà. Biết đâu không có một cái sức tự nhiên gì báo trước cho Mai-thiết-Thanh biết rằng giờ ấy, người thương của nàng đi ngang qua, cách nàng chừng vài ba trăm bước.

Trong làng Cát-Tán chỉ còn thấy, có một ngọn đèn. Đấng-Thế nhắm hướng rồi nhận ngọn đèn ấy là ở trong phòng vị hôn thê của chàng. Trong toàn cái thuộc địa còn con kia, giờ ấy, chỉ còn có một mình Mai-thiết-Thanh thức mà thôi. Nếu chàng la lên một tiếng to, thì có lẽ nàng nghe được.

Nhưng chàng mắt cố vô lối mà la lên. Chàng nghĩ : mấy người trông ca-nốt nghe chàng la như một đóa diên vậy, thì sẽ nói thế nào ? Nên chàng làm thính, ngồi nhìn trần ngọn đèn ấy.

(Còn nữa)